

Baroko estetika

Parengē Vilma Balčiūnaitē

☞ Barokas – viena prieštaringiausių kultūros epochų, gyvavusi Europoje ir Lotynų Amerikoje tarp Renesanso ir Apšvietos – nuo XVI a. pabaigos iki XVIII a. vidurio.

☞ Baroko kultūra iškilo kaip antitezė, kaip priešprieša Renesansui, jo aiškumui, racionalumui, apibrėžtumui, harmonijai.

Meno bruožai

☞ Baroko menas stengėsi aprėpti ir išreikšti atsivėrusią prieštaringą ir beribę tikrovę, dramatišką žmogaus prigimtį. Tam buvo pasitelktas atitinkamas barokinis stilius – alegoriškas, simboliškas, metaforiškas, pagrįstas kontrastais, netikėtais palyginimais, paradoksis, antitezėmis, priešybių derinimu.

☞ Ryškiausi Baroko meno bruožai – teatrališkumas, dramatismas, dinamizmas, retoriškumas, tapybiškumas, įmantrumas, didingumas.

☞ Vyraujantys Baroko kūrybos motyvai – žmogaus gyvenimo trapumas, laikinumas, mirties visagalybė, atgaila, Dievo ieškojimas ir dialogas su Dievu.

☞ Renesansui būdingą nuostatą „stverk, skink šiandieną“ (lot. carpe diem) pakeitė raginimas – „atmink, kad mirsi“ (lot. memento mori).

Baroko literatūra

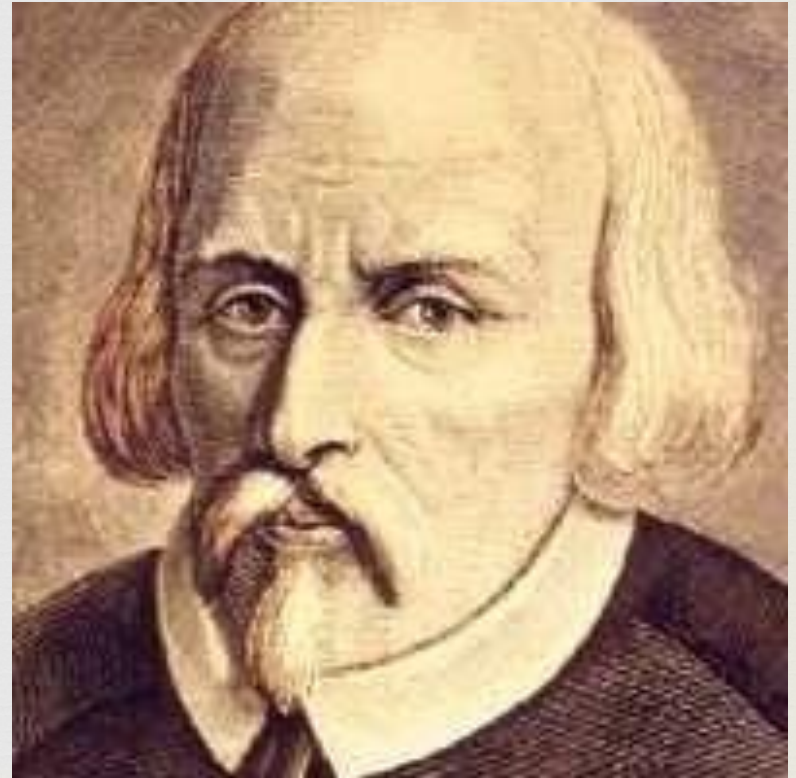
- ☞ Temų, motyvų, idėjų ir vaizdinių Baroko kūryba daugiausiai sėmėsi iš Biblijos ir Antikos literatūros.
- ☞ Plėtoti įvairūs literatūros žanrai, bet labiausiai ištobulintos tragedija, komedija, smulkiosios poezijos formos – sonetas, odė, elegija.

Pedras Kalderonas

☞ Žymiausias brandžiojo baroko ispanų kūrėjas.

Teatro kritikai jį laiko vienu iš trijų įtakingiausių Europos dramaturgų ir rikiuoja į lygią gretą su tokiais literatūros genijais kaip Shakespeare'as ir Goethe.

- ☞ Kalderono dramose atskiriamas idėjos, alegorijų, metaforų pasaulis ir realybė. Iš šios skirties kyla svarbiausi dramos personažų vidiniai ir išoriniai konfliktai. Gyvenimas vaizduojamas kaip iliuzija, žaidimas, vaidinimas, sapnas.
- ☞ Filosofinė drama: „Gyvenimas – tai sapnas“

Baroko tapyba

☞ Tapybos kūriniai pasižymi dramatiška temų interpretacija, teatriškumu. Figūros vaizduotos psychologizuotais veidais, iškalbingais gestais, energingais judesiais. Kompozicijoje apstu kreivių, įstrižainių, formų kontrastų, šviesos ir tamsos efektų. Šiomis priemonėmis siekta žiūrovą įtraukti į iliuzinę meninio vaizdo erdvę, panaikinti ribą tarp fikcijos ir realybės.

Žymiausi atstovai

☞ Piteris Paulius Rubensas (1577-1640)

☞ Rembrantas Harmensas van Reinas (1606-1669)

P.P. Rubensas

☞ Rubensas buvo vienas iš labiausiai pripažintų savo laiko tapytojų.

- ☞ Paveikslų tematika – mitologinės, istorinės ir religinės scenos, medžioklės ir kovų vaizdai, portretai ir peizažai.
- ☞ Būdingas stilius – gyvybe trykštančios figūrų formos, aistringi judesiai ir vaiskios spalvos. Itin mėgo tapyti putlius nuogų moterų kūnus.

Žymiausi kūriniai

- „Kryžiaus pakėlimas“
- „Ėmimas nuo kryžiaus“
- „Didysis Paskutinis teismas“
- „Leukipo dukterų pagrobimas“
- „Pasmerktųjų kritimas į pragaro liepsnas“
- „Amazonių mūšis“
- „Begemoto ir krokodilo medžioklė“
- „Marijos Mediči gyvenimo“ paveikslų ciklas
- „Šv. Ildefonso altorius“
- „Elena Formen su kailiniu apsiaustu“

Ėmimas nuo kryžiaus

Leukipo dukterų pagrobimas

Amazonių mūšis

Begemoto ir krokodilo medžioklė

Elena Formen su kailiniu apsiaustu

Trys gracijos

„Dailininkas su žmona
sausmedžio paunksneje“

Rembrantas

☞ XVII a. olandų tapytojas, grafikas, piešėjas. Vienas žymiausių pasaulio dailininkų.

Rembranto palikimas – apie 400 paveikslų, 290 grafikos kūrinių ir daugiau nei 1000 piešinių

☞ Rembrantas tapė šviesą ir šešėlius. Jam svarba nebuvo tokia svarbi, kaip šviesos kontrastai. Jo meno tikrosios temos – šviesa ir jos efektai.

☞ Portretų meistras

Žymiausi kūriniai

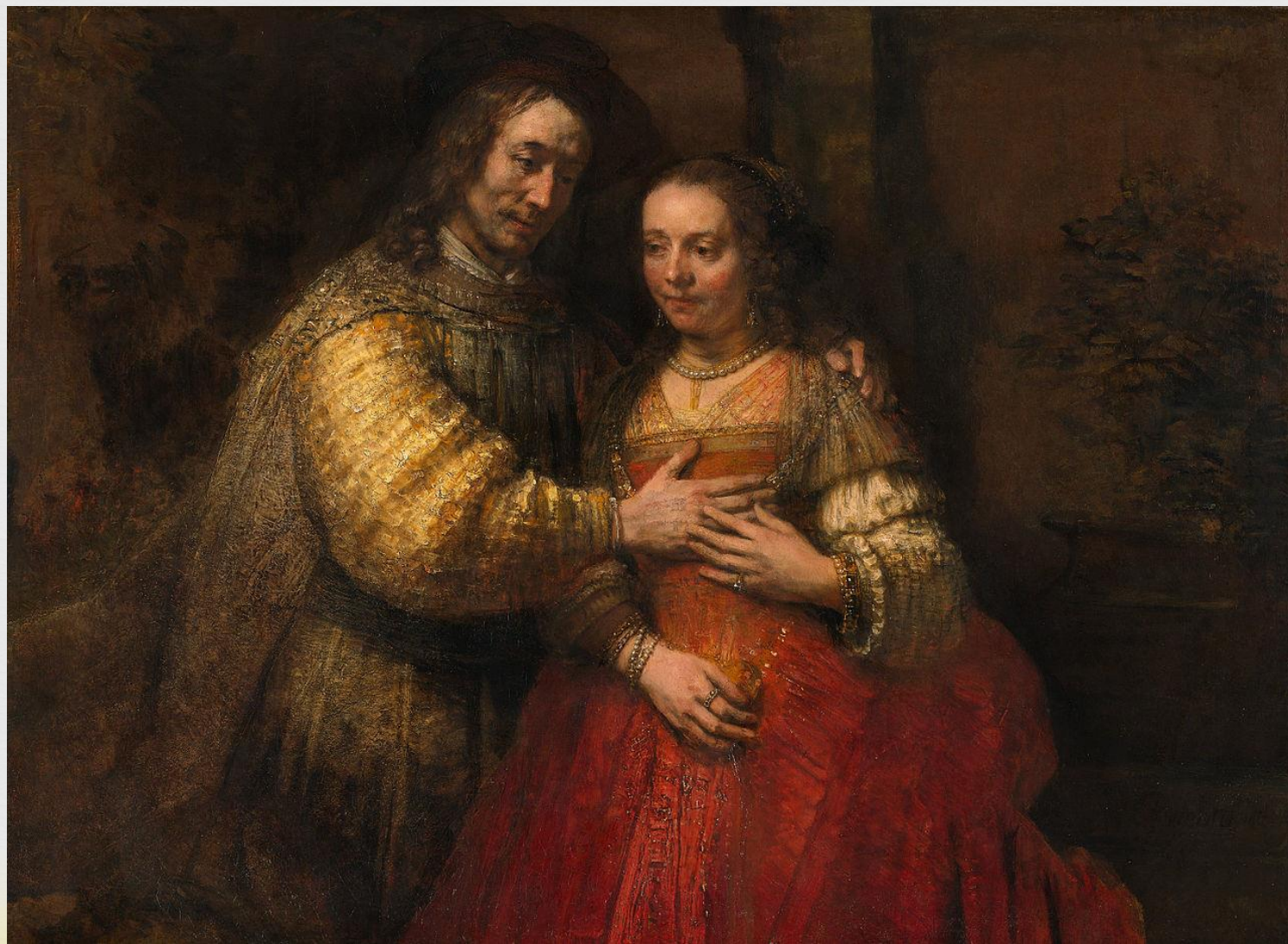

- ☞ Įvesdinimas į šventyklą
- ☞ Lozorius prikėlimas
- ☞ Tėvo portretas
- ☞ Daktaro Nikolo Tulpo anatomijos pamoka
- ☞ Lenkų bajoras
- ☞ Baltazaro puota
- ☞ Nakties sargyba
- ☞ Betsabėjos maudynė
- ☞ Titas prie stalo
- ☞ Klaudijaus Civilio sąmokslas
- ☞ Žydų nuotaka
- ☞ Lukrecija
- ☞ Sūnaus palaidūno sugrįžimas

„Daktaro Nikolo Tulpo anatomijos pamoka“

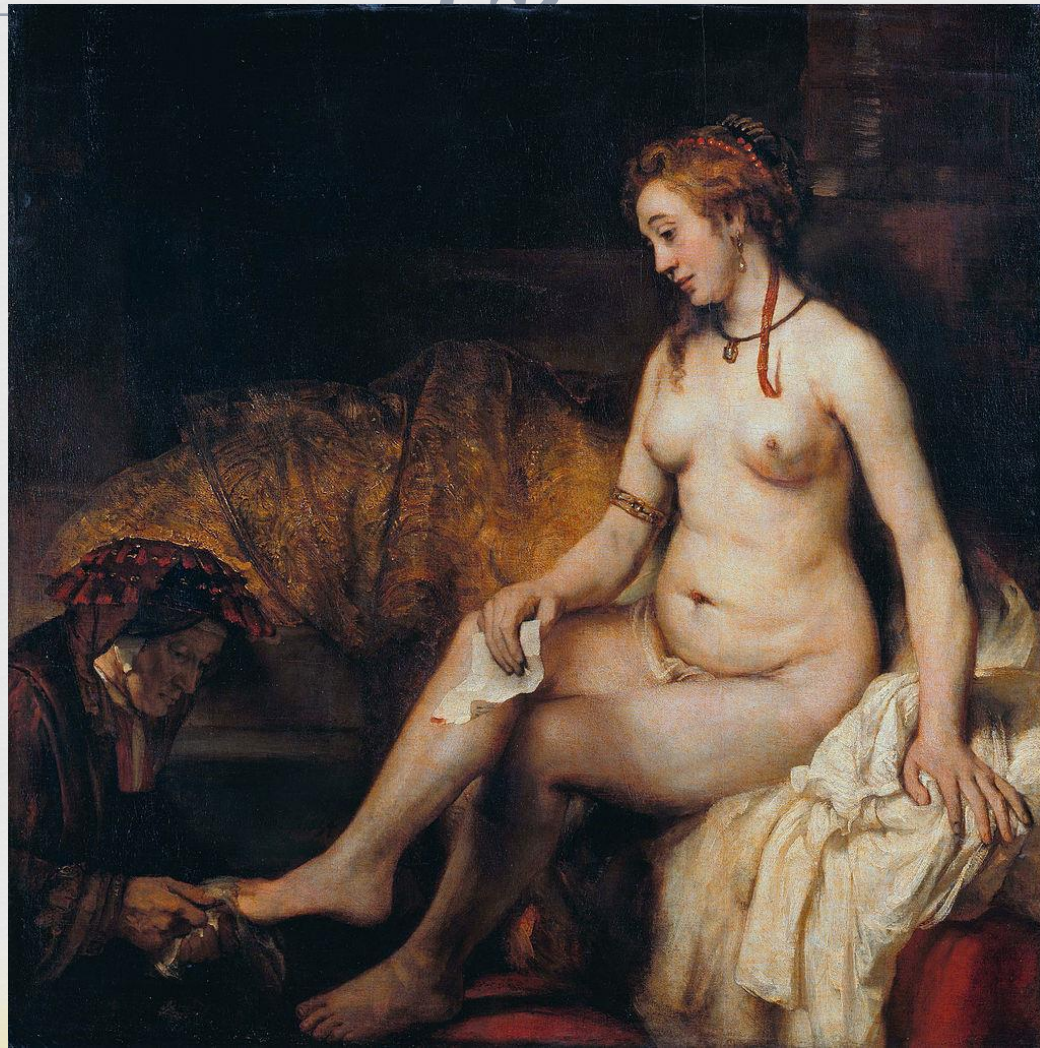
„Žydų nuotaka“

„Baltazaro puota“

Betsabējos maudynē“

„Klaudijaus Civilio sąmokslas“

„Sūnaus palaidūno sugrižimas“

„Angelo pasirodymas piemenims“

„Namai prie kanalo“

„Kristus, priimantis mažą sergantį
vaiką“

Baroko architektūra

Baroko architektūrai yra būdingas neišbaigtumo ir veržlumo išpūdis, joje siekiama spindinčios prabangos ir rafinuoto puošnumo efekto. Barokinė architektūra yra teatrališka, reprezentatyvi, paradiška. Joje ypač gausiai naudotos įvairios puošybinės detalės, prabangios, kontrastingos medžiagos (įvairių spalvų marmuras, smiltainis, auksuotos detalės).

- ❧ Barokinės architektūros tikslas buvo sukristi, sujaudinti žiūrovą. Sakralinėje architektūroje norėta pažadinti stebėtojo religingumą, mistinius išgyvenimus, pasaulietinėje (rūmų) architektūroje stengtasi sukelti pagarbą monarchui ar magnatui.
- ❧ Architektūra yra simbolinė. Pastatų planai, motyvuotas įvairių funkcinių elementų naudojimas (durų, langų, patalpų kiekis), atskiros detalės simboliškai reikšdavo kokią nors mintį arba idėją.

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia

Bazilijonų vienuolyno vartai

Šventų Jonų bažnyčia

Šv. Kazimiero bažnyčia

Šv. Teresės bažnyčia

Baroko muzika

Baroko muzika labai iškilminga ir didinga, gausi įvairių pagražinimų, atsiranda laisvasis polifoninis stilius, o vokalinė muzika nustoja vyrauti, tokia pat svarbia tampa ir instrumentinė. Baroko metu labai mėgstami dideli chorai, stiprių balsų solistai. Tuo metu susiformavo dabartinė natų rašyba (penklinijinė sistema).

- ☞ Paplitę didelės apimties kūriniai: opera, concerto grosso, kantatos, requiem, pasijos.
- ☞ Žymiausi to meto kompozitoriai: Antonijus Vivaldis, Georgas Frydrichas Hendelis, Johanas Sebastianas Bachas. Tuo metu gyveno ir smuikus meistravo Antonijus Stradivarijus.

Apibendrinimas (1)

- ☞ Sugrįžta krikščioniški idealai. Nuostatos, eliminuojančios antiką. Religinis sukauptumas, antgamtiniai siužetai šalia tikrovės vaizdų. Bandoma jungti priešybes: realybę ir tikimybę.
- ☞ Suvokiamas būties laikinumas ir tuštumas. Mokomasi džiaugtis žemės malonumais, bet kartu prisimenama mirties neišvengiamumas. Dominuoja mirties tema. Iš čia išplaukia ironiškas požiūris į žemiškąsias vertybes.
- ☞ Garbės ir teisės pasirinkimo problema.
- ☞ Lemiamą vaidmenį turi nustebinimo būtinumas, vaizdų efektingumas. Monumentalumas.

Apibendrinimas (2)

- ☞ Menas turi atitikti subtilų, rafinuotą skonį (estetizmas).
- ☞ Kūrybinės žmogaus galios – aukščiau gamtos kuriamo grožio.
- ☞ Didaktinė, moralizuojanti tendencija.
- ☞ Pompastiškumas, įmantrumas, vingrumas, retorinės puošmenos, daug išorinių efektų.
- ☞ Šnekamojo ir poetinio stilių derinimas tame pačiame kūrinyje.